L. S. 1.776.

Alleg 244

Sprawozdanie

Komisyi bankowej w przedmiocie sprawozdania Wydziału krajowego o Banku krajowym za rok 1896.

Wysoki Sejmie!

W dwojakim kierunku objawia się czynność Komisyi bankowej.

Przedmiotem jej rozpatrywania jest raz absolutoryum z rocznych rachunków Dyrekcyi Banku krajowego, a powtóre sprawozdanie Wydziału krajowego o działalności Banku krajowego, o całości jego funkcyonowania.

W kwestyi pierwszej wychodzi Komisya z założenia, iż rachunkowa kontrola Wys. Sejmu nad Bankiem krajowym odbywać się powinna niejako w toku instancyi.

W myśl wyraźnych postanowień statutu Banku krajowego Rada nadzorcza w pierwszym rzędzie powołaną jest do ścisłej kontroli jego czynności i do czuwania nad jego bezpieczeństwem (§. 108. tamże), ona ma obowiązek przekonywania się o stanie funduszów Banku i o prowadzeniu interesów, niemniej obowiązek szkontrowania kas i rewizyi ksiąg (§. 109., 15. stat.), a szczegółowa ta kontrola Rady nadzorczej stoi pod zwierzchniczym nadzorem Wydziału krajowego, jako reprezentanta Wysokiego Sejmu. Nadzór ten wykonuje Wydział krajowy tak bezpośrednio jakoteż przez komisarza swego ustanowionego w myśl ustawy z dnia 24. kwietnia 1874, dz. p. p. Nr. 48 (§. 112., ustęp 7. i 12. statutu).

Statutem tedy powołane instancye do nadzoru i kontroli tak bilansu jak i zamknięcia rachunkowego Banku są: Rada nadzorcza i Wydział krajowy; a skoro zestawienia te przeszły podwójny filtr tych dwu powołanych instancyj, skoro w szczególności Wydział krajowy, wykonujący z całą ścisłością kontrolę nad ogółem działalności Banku, zbadał sprawozdaniem Rady nadzorczej przedłożone mu: bilans, zamknięcie rachunków i inwentarz majątkowy Banku krajowego za rok 1896, przeto Komisya bankowa, polegając zgodnie z przepisami statutów w tym względzie na sprawozdaniu Wydziału krajowego, jako zastępcy Wysokiego Sejmu, wnosi na udzielenie Dyrekcyi Banku krajowego absolutoryum z rachunków za czas od 1. stycznia do 31. grudnia 1896.

Przechodząc do sprawozdania Wydziału krajowego o Banku krajowym, przekazanego komisyi bankowej uchwałą Wysokiego Sejmu z 28. grudnia 1897., przystępuje komisya do oceny akcyi tegoż Banku we wszystkich kierunkach jego statutowego zakresu działania.

Jedną z najważniejszych kwestyi ekonomicznych i gospodarczych, która od 20 lat nie schodzi z porządku obrad Wysokiego Sejmu,—sprawa melioracyi gruntowej — doczekała się w ubiegłym roku, o ile wymaga współdziałania Banku krajowego, formalnego załatwienia.

Wychodząc z założenia, że w dzisiejszych czasach gospodarstwo na roli — nie mogąc się terytoryalnie rozszerzyć — musi stawać się intenzywniejszem, dał Wysoki Sejm we wielokrotnych rezolucyach wyraz swojemu postanowieniu, iż należy otworzyć nowe źródło kredytu dla takich melioracyi, które — aczkolwiek wykonywane w prywatnym interesie jednostek — przecież jednocześnie przez podniesienie istotnej wartości ziemi wchodzą w zakres ogólnego interesu kraju. Niemniej było dążeniem prawodawstwa państwowego, stworzyć na cele melioracyjne nowe źródło kredytu przez nadanie mu przywileju hipotecznego przed innymi wierzycielami, a dążenie to znalazło wyraz w ustawie państwowej z dnia 6. lipca 1896 (Nr. 144 dz. p. p.) „o pożyczkach melioracyjnych.“

Ustawa ta jednak nie zdołała przeprowadzić konsekwetnie myśli przewodniej, jaką miał Wysoki Sejm, kiedy domagał się specyalnych ustawowych norm dla kredytu melioracyjnego, a wskutek tego zdaniem komisyi chybiła celu. W szczególności nie zdaje się odpowiadać celowi ułatwienia kredytu melioracyjnego także dla zadłużonego właściciela; albowiem udzielony nią przywilej pierwszeństwa pożyczki melioracyjnej przed innymi ciężarami hipotecznymi służy jej tylko o tyle, o ile przez roboty melioracyjne uzyskany został faktyczny przyrost wartości meliorowanego gruntu: a nadto według §: 5. tej ustawy egzekucyą w celu ściągnięcia rent melioracyjnych można prowadzić jedynie tylko na grunt meliorować się mający, nie zaś na inny majątek biorącego pożyczkę melioracyjną.

Ustawa w ten sposób wprowadza nowy rodzaj pożyczki, z której żadne zobowiązanie osobiste nie wynika, a nadto tworzy pierwszeństwo hipoteczne zawisłe od warunku, którego spełnienie nie zależy od dającego kredyt, ale od okoliczności niepewnych, które się w przyszłości ziścić mogą, ale nie muszą.

Nie dziw więc, że Bank krajowy, zarówno jak i podobne jemu instytucye pozakrajowe, nie mógł się zrazu zdecydować na wydanie nowych obligacyi melioracyjnych na podstawie wspomnianej ustawy. Wprawdzie Bank krajowy czekał na wydanie rozporządzenia wykonawczego do ustawy państwowej z 6. lipca 1896; ale i to rozporządzenie Ministerstw rolnictwa, spraw wewnętrznych, sprawiedliwości i skarbu z 20. kwietnia 1897 nie usuwa wątpliwości wynikających z samej ustawy co do możności oparcia emisyi nowego rodzaju obligacyi na takiem pierwszeństwie hipotecznem, jakie przyznaje sama ustawa pożyczkowa na cele melioracyjne.

Wychodząc z założenia, że pożyczki na cele melioracyjne wobec licznych formalnych warunków, od których je ustawa z r. 1896 zawisłemi uczyniła, z początku nie będą zbyt liczne, postanowiła Dyrekcya Banku krajowego udzielać tych pożyczek na razie w gotówce za opłatą 4% odsetek i przeznaczyć na ten cel tymczasowy fundusz 250.000 zł., rezerwując sobie przystąpienie do emisyi obligacyi melioracyjnych, skoro rzeczony kapitał 250.000 zł. na cele kredytu melioracyjnego będzie wyczerpany.

Projekt ten Dyrekcyi uchwaliła Rada nadzorcza i zatwierdził go Wydział krajowy uchwałą z 23. listopada 1897, — tak, iż odtąd kredyt melioracyjny przez Bank krajowy stale udzielanym będzie.

Komisya bankowa jest zapatrywania, że w kraju naszym wypadki, w których właściciel nadmiernie obciążonej hipoteki mógłby skutecznie przystąpić do melioracyi swej posiadłości, do rzadszych liczyć się będą.

Wychodząc z tego założenia, a mając na oku jako **normalny** przedmiot melioracyi majątki, tylko długami bankowymi obciążone, widzi komisya tylko jedną alternatywę: albo roboty melioracyjne będą skuteczne, natenczas na podstawie podwyższonej wartości przedmiotu pożyczka w listach zastawnych udzieloną być może bez potrzeby specyalnych obligacyi melioracyjnych; albo będą nieskuteczne, w takim razie obligacya melioracyjna nie miałaby właściwej wartości, bo byłaby w myśl ustawy pozbawioną pierwszeństwa hipotecznego.

Wobec tego sądzi komisya bankowa, że kapitał wyznaczony przez Bank krajowy na cele melioracyjne w kwocie 250.000 zł., wystarczyć powinien, skoro kredyt melioracyjny będzie analogicznie traktowany jak kredyt budowlany, to jest, jeżeli będzie udzielany zrazu jako zaliczka w gotówce w miarę postępu robót melioracyjnych; a zamieniony zostanie na pożyczkę hipoteczną w zwyczajnych listach zastawniczych po dokonanej melioracyi, skoro okaże się wskutek niej istotnie podniesiona wartość ziemi, objawiająca się w zwiększonej rencie, a tem samem zwiększona wartość majątku, służącego za przedmiot pożyczki hipotecznej. Ten sposób załatwienia rzeczy zdaje się komisyi bankowej tem bardziej wskazanym, ile że niektóre instytucye finansowe hipoteczne, z obawy, by ich listy hipoteczne nie ucierpiały pod wpływem konsekwencyi ustawy o pożyczkach melioracyjnych, zastrzegają się przy udzielaniu pożyczek, że w razie zaciągnięcia pożyczki melioracyjnej przez dłużnika staje się kapitał dłużny odrazu płatnym. — Właściciel dóbr byłby tedy w takim razie i tak zmuszonym pożyczkę swoją skonwertować.

P o ż y c z k i h i p o t e c z n e, powstałe z kredytu melioracyjnego, powinny jednakże być krótkoterminowe; albowiem z jednej strony wynik skutecznie przedsięwziętej melioracyi pozwala na wyższą ratę amortyzacyjną, a z drugiej strony melioracyjna poprawa roli wymaga starannego utrzymywania i bez takowego nie może być skuteczność jej działania obliczoną na dłuższy okres czasu ponad lat 20.

Przechodząc do oceny działalności Banku na polu k r e d y t u h i p o t e c z n e g o konstatuje komisya, że Bank krajowy w roku 1896 wypłacił 1.139 pożyczek hipotecznych w łącznej walucie 5,801.000 zł. Z ogólnej sumy listów zastawnych nominalnej wartości 39,959.800 zł., które z dniem 31. grudnia 1897 w obiegu pozostały, przypada na dobra ziemskie 381 pożyczek w łącznej sumie 14,149.187 zł., na domy murowane w miastach 1924 pożyczek w łącznej sumie 21,954.704 zł. 12 ct., a na drobną własność rustykalną 5 518 pożyczek w ogólnej sumie 3,855.900 zł. 60 ct.

Oceniając działalność Banku krajowego w dziale hipotecznym, nie może komisya pominąć zatrważającego faktu nadmiernie wzrastającego obciążenia większej własności.

Kiedy w roku 1889 wskutek wykupna prawa propinacyi 62 milionów wpłynęło do kraju, sądzić należało, że kwota ta z natury indemnizacyi realnego prawa zostanie przedewszystkiem użytą na depuracyą hipotek własności tabularnej.

Tymczasem tylko w roku 1890 i 1891 umorzenie długów hipotecznych przewyższało sumę nowego obciążenia, a od r. 1892 począwszy, nowe długi hipoteczne własności tabularnej stale a znacznie przewyższają umarzanie dawnych długów, rodząc w konsekwencyi ciągłe podwyższanie obdłużania większej własności. Podczas kiedy suma nowych pożyczek na dobra ziemskie zaciągniętych w roku 1889 łączną kwotę 11,870.026 zł. wynosiła, wzmogła się ona w następnych latach do kwoty 21,452.782 zł. w r. 1893, a w następnym roku doszła nawet do sumy 25,978.237 zł. w. a.

Równolegle z tym objawem okazuje się też w tymże samym czasie niezmierny wzrost transakcyi o kupno i sprzedaż dóbr ziemskich.

Podczas kiedy w roku 1889 zawarto tylko 260 kontraktów kupna i sprzedaży dóbr o łącznej wartości 7,877.640 zł., zawarto:

w roku	1890	takich kontraktów	472	o łącznej cenie kupna	14,619.080 zł.
" "	1891	" "	644	" " " "	15,004.565 "
" "	1892	" "	598	" " " "	16,717.724 "
" "	1893	" "	632	" " " "	25,925.834 "
" "	1894	" "	481	" " " "	24.475.078 "

Cyfry te ilustrują fakt, że po roku 1889 powstał w kraju wir interesów o kupno i sprzedaż majątków tabularnych, że własność większą w znacznej części formalnie uruchomiono, robiąc z ziemi przedmiot zgubnej spekulacyi i że w celu przeprowadzenia tych transakcyj, przy niedostatecznym kapitale własnym, kupione dobra nadmiernie obciążano.

Że Dyrekcya Banku krajowego starała się możliwie unikać popierania tego rodzaju interesów, poczytuje jej Komisya bankowa za obywatelską zasługę.

Ponawiając swe zapatrywanie, że nie jest powołaniem Banku krajowego konkurować z innemi krajowemi intytucyami w dziale kredytu hipotecznego na dobra ziemskie, wyraża Komisya nadzieję, że wobec powyżej określonego stanu rzeczy i wobec nadmiernych trudności, połączonych wskutek przepisów nowej ustawy egzekucyjnej odtąd z egzekucyą nieruchomości ziemskiej. Dyrekcya w przyszłości tem silniej trwać będzie przy dotychczasowej przezorności i ostrożności w udzielaniu takich pożyczek hipotecznych

Natomiast Komisya z zadowoleniem podnosi fakt, że Dyrekcya — jak z powyższych cyfer wynika — szczególną zwraca uwagę na udzielanie pożyczek na realności miejskie.

Podczas kiedy pożyczka hipoteczna, udzielona na majątek ziemski, wobec ograniczonej przez naturę ilości ziemi, przedstawia się w przeważnej ilości wypadków jako istotne obciążenie ziemi i jej wartości i prawie zawsze jest ciężarem nietylko hipotecznym lecz także ekonomicznym przygniatającym właściciela i jego gospodarstwo rolne, to kredyt hipoteczny, udzielany na realności budowlane, często się przyczynia do tworzenia nowych wartości ekonomicznych.

Działalność Dyrekcyi Banku krajowego na polu hipotecznego kredytu miejskiego tem bardziej jest wskazaną, że w dziale tym wypełniając lukę w krajowej organizacyi tego kredytu, może wpłynąć i wpływa też dodatnio na obniżenie stopy procentowej od pożyczek na realności miejskie a Komisya bankowa z tem większem uznaniem śledzi rozwój tej działalności, że Dyrekcya i Rada nadzorcza Bankn krajowego umiały dotąd zachować i w tym kierunku należytą miarę, trzymając się zdala od popierania przesadnego ruchu budowlanego, mogącego się przerodzić w niezdrową spekulacyę budowlaną.

Rozpatrując stan zaległości pożyczek hipotecznych, doszła Komisya do następującego rezultatu:

Z końcem r. 1896 zalegały raty hipoteczne w łącznej kwocie 302.677 zł. 06½ ct.

Z sumy tej przypada kwota:

453·36 zł. na rok 1892
8.205·23 „ „ „ 1893
13.912·50 „ „ „ 1894
58 084·60$^1/_2$ „ „ 1895 a
222.021·37 „ „ „ 1896.

Z tej łącznej sumy zaległości ratalnych 302.677·06$^1/_2$ zł. wypada na zaległe odsetki 220.699 zł., co w stosunku do ogólnej kwoty odsetek od emitowanych listów zastawnych t. j.: 1,565.571 zł. stanowi 14%.

Jeżeli się nadto zważy, że wedle powyższego zestawienia przeważająca część zaległości pochodzi z roku 1896, t. j. z bieżącego roku bilansowego, — może komisya stan ten uważać za pomyślny.

Inaczej przedstawia się sprawa, oceniając zaległości porównawczo. W tym wypadku okazują cyfry statystyczne, że zaległości pożyczek, udzielanych na grunta włościańskie, stanowczo przeważają i to z każdym rokiem wzrastają.

Biorąc cyfry porównawczo z lat ostatnich 1896 i 1897, okazuje się, że w r. 1896 było razem egzekucyi sądowych 172, z których 157 przypada na pożyczki drobne włościańskie, a w roku 1897 było takich egzekucyi razem 202, z których przypada na pożyczki drobne włościańskie 163. Ilość rat egzekwowanych w drodze politycznej wynosiła w roku 1897 razem 3634, z czego ilość 3194 przypada na raty pożyczek udzielanych na grunta rustykalne. Tylko 10% okrągło kapitałów, na hipotekę ulokowanych, przypada na grunta włościańskie, a zwyż 80% egzekucyi przypada na pożyczki ulokowane na tych gruntach. Zaznaczyć wszakże wypada, że wielka ta ilość egzekucyj jest w pierwszej linii wynikiem zdrowej, a pod względem ekonomicznym edukacyjnie działającej zasady Banku, że nie dopuszcza do szkodliwego dla ludu gromadzenia zaległości. Niemniej zaznaczyć należy, że Dyrekcya Banku znalazła formę korzystania z przywileju egzekucyi politycznej, która stosunkowo bardzo nieznaczne pociąga za sobą koszta a tem samem dłużników możliwie oszczędza. — Fakta cyframi powyższemi objęte stanowią dalszy dowód, że przy udzielaniu długotrwałego kredytu hipotecznego na realności włościańskie u nas jeszcze wielka ostrożność jest wskazaną i że taki kredyt z niewątpliwą korzyścią tylko tam jest połączony, gdzie się rozchodzi albo o spłatę celem utrzymania w jednym ręku większych jednostek gospodarczych, albo też o zakupno nowych gruntów za pomocą pożyczonych funduszów, a więc w pierwszym rzędzie przy parcelacyi.

Jakkolwiek Bank krajowy od początku swego istnienia zwracał uwagę na kwestyę parcelacyjną, to przecież od szeregu lat odzywały się coraz częstsze w Wysokim Sejmie głosy, domagające się od Banku szerszej i wydatniejszej na tem polu działalności.

Kwestya parcelacyi poruszoną została ze stanowiska społecznego i ekonomicznego także przez ankietę agrarną, odbytą w Wydziale krajowym na dniu 20. i 21. października 1897. Wydział krajowy rozpatrując opinie na tej ankiecie wyrażone, doszedł do przekonania, że utworzenie czy odrębnej instytucyi, czy odrębnego oddziału w Banku krajowym dla parcelacyi, nie odpowiada potrzebie kraju i obecnym jego stosunkom; wezwał jednak Dyrekcyą Banku krajowego, by wzięła pod bliższą rozwagę sprawę parcelacyjną, a w szczególności też kwestyą, czy nie należałoby utworzyć w Banku krajowym specyalnego organu dla interesów parcelacyjnych w ramach dotychczasowych postanowień statutu.

Wezwaniu temu uczyniła Dyrekcya Banku krajowego zadość, przedkładając swe wnioski Wydziałowi krajowemu sprawozdaniem z dnia 10. listopada 1897. Nr. 38.682, które tenże do wiadomości przyjął.

W myśl tych zatwierdzonych przez Wydaiał krajowy wniosków, przydzieliła Dyrekcya referat parcelacyi specyalnemu, ukwalifikowanemu ku temu urzędnikowi, który wyłącznie temi sprawami zajmować się będzie; zapewniła interesowanym skuteczną pomoc pod względem prawnym, technicznym i finansowym; a wreszcie wychodząc ze słusznego zapatrywania, iż sprawy parcelacyjne w każdym poszczególnym wypadku ocenić można najlepiej na miejscu po zbadaniu lokalnych stosunków, wydała pod dniem 1. stycznia 1898 okólnik do wszystkich zastępstw Banku krajowego w kraju, wzywając je do współdziałania w sprawach parcelacyjnych. W okólniku tym określił też Bank krajowy granice, w jakich zamyśla popierać interesa parcelacyjne.

Komisya bankowa podziela w zupełności zapatrywania, jakie kierowały przy trudnem załatwieniu sprawy parcelacyjnej Wydziałem krajowym i zarządem Banku.

Zgodnie z zasadami, przyjętemi przez Bank krajowy, wydaje się komisyi parcelacya korzystną i dobrą; jeżeli jest ekonomicznie i społecznie zdrową, jeżeli odpowiada rzeczywistym potrzebom, jeżeli się jednem słowem nie parceluje dla parcelacyi.

Samoistny bank parcelacyjny lub chociażby samoistny oddział Bankowy dla kredytu parcelacyjnego, mógłby się wyrodzić w ajencyę parcelacyjną, a tem samem przez agitacyjną działalność stać się ujemnym czynnikiem. Dlatego komisya poczytuje za zasługę Wydziałowi krajowemu i Zarządowi Banku, że sprawę w ten sposób załatwiono, iż doraźnie nie zrobiono za wiele, co możeby było zaszkodziło sprawie, w samej sobie dobrej i krajowi pożytecznej.

w oddziale bankowym wynosił całkowity obrót z wszystkich operacyi w roku 1896. sumę 456,399.016·10 zł. powiększył się przeto w porównaniu z poprzednim rokiem o 23,925.305·76 zł.

Oprócz własnego kapitału, który z końcem roku 1896 doszedł do kwoty 1,494.730·38 zł. w kapitale zakładowym, i do kwoty 1,015.291·57½ zł. we własnych rezerwach, razem tedy do kwoty 2.510.021·95½ zł., rozporządzał Bank krajowy w tymże roku obcymi kapitałami w wysokości 10,183.663·52½ zł. W sumie tej mieszczą się wkładki oszczędności w kwocie 2,875.054·13, podczas kiedy wkładki te w poprzednim roku tylko 2,028.819·78 zł. wynosiły. Pomyślny ten wzrost wkładek oszczędności trwa bez przerwy i nadal; albowiem z końcem roku 1897. dosięgły wkładki oszczędności w Banku krajowym już sumy około 3,750.000 zł.

Stosunek między wkładkami oszczędności a obcymi kapitałami, w inny sposób (na asygnaty i rachunki bieżące i t. p.) w Banku krajowym ulokowanymi, w ostatnich 3 latach jest następujący:

Ogólna suma obcych kapitałów:

w	roku	1895.	8,824.376·13	zł.
„	„	1896.	10,183.663·52½	„
„	„	1897.	12,924.909·28	„

Z tego na wkładki oszczędności:

w	roku	1895.	2,028.819·78	„
„	„	1896.	2,875.054·13	„
„	„	1897.	3,751.374·20	„

Z zestawienia tego okazuje się, że publiczność lokacyi gotówki poszukująca pełnem swem zaufaniem Bank krajowy obdarza, skoro z ogólnej sumy obcych kapitałów tamże lokowanych, tylko około 29 procent w książeczkach z gwarancyą krajową szuka zabezpieczenia, reszta zaś zadowalnia się odpowiedzialnością samego Banku krajowego.

Na stan czynny oddziału bankowego składają się głównie kasa, efekta własne, portfel wekslowy i rachunki bieżące.

W szeregu tych pozycyi zwraca uwagę nadmierny stan posiadania efektów, po największej części własnych, w kwocie 4,071,354·43. — Pozycya ta znajduje wytłumaczenie w położeniu targu pieniężnego w r. 1896 i w fakcie, że niezawodnie wskutek szeregu nieurodzajów i wynikającego stąd ujemnego ekonomicznego położenia kraju brak było oszczędności, któreby szukały lokacyi w krajowych listach zastawnych. Stagnacya ta ustąpiła już w następnym roku, tak że z dniem 31. grudnia 1897. wykazuje cały zapas efektów tylko kwotę 424.367·80, a zatem o 3,646.986·63 mniej. Tak pomyślnemu zbytowi walorów Banku krajowego odpowiada też kurs tych walorów, najwyższy z pośród wszystkich krajowych papierów o równej stopie procentowej.

O żywej i ruchliwej a skutecznej działalności Oddziału bankowego świadczy fakt, że w ciągu 14-letniego istnienia Banku krajowego uskutecznił emisye obligacyi i listów zastawnych łącznej nominalnej wartości 97,635.350 zł., a sprzedaż tych efektów odbyła się w znacznej części w Księstwie Poznańskiem, we Wiedniu, na placach czeskich i w krajach alpejskich.

Komisya bankowa widzi w tem pomyślny wynik akcyi finansowej Zarządu Banku krajowego, skierowanej ku zdobyciu obcych targów dla papierów krajowych, a pochwala przyjęcie podatku rentowego na Bank, jako środek stałego utrzymania tych targów i wzmocnienia krajowego kredytu.

Z uznaniem podnosi Komisya bankowa, że Bank krajowy nie tylko trwale bierze udział w pracy około popieraniu przemysłu i handlu w kraju, ale też ze szczególną gorliwością przykłada się do akcyi stworzenia w kraju przemysłu fabrycznego

Twórczo Bank krajowy w tym kierunku działać nie może; bo nie może być jego rzeczą, własnym kapitałem przedsiębiorstwa przemysłowe do życia powoływać. Ale Bank krajowy może i powinien współdziałać przy zakładaniu spółek, mających na celu przemysł fabryczny i może w tym celu choćby dla zachęty brać także udział w funduszu zakładowym. Wprawdzie udział taki bywa połączony z pewnem ryzykiem, lecz Komisya sądzi, że wyjątkowe stosunki kraju naszego wymagają też wyjątkowego sposobu działania. W każdym razie, dostarczanie jak najtańszego kredytu na cele przemysłowe jest głównem i pierwszorzędnem zadaniem Banku krajowego w zakresie popierania przemysłu, a że Dyrekcya Banku to swoje powołanie rozumie i spełnia, najlepszym tego dowodem fakt, że przedsiębiorstwu przemysłowemu, w którego kapitale zakładowym bierze udział tylko z kwotą 50.000 zł., dostarczyła — z zachowaniem wszelkich ostrożności i z zupełnem bezpieczeństwem — kredytu na fundusz obrotowy w kwocie 500.000 zł.

Jakkolwiek własny kapitał Banku, który uczestniczył w przedsiębiorstwach handlowych i przemysłowych, wynosił z końcem roku 1896 tylko 212,596 zł. to przecież skuteczną działalność Dyrekcyi Banku krajowego na tem polu cechuje fakt, że w ostatnich kilku latach powołał do życia 3 spółki akcyjne i jedną komandytową, emitując na cele tych spółek akcye i udziały w łącznej kwocie 1,650.000 zł.

W roku 1896 wszedł w życie oddział kolejowy, a fakt, że z d. 31. grudnia 1897, a więc w stosunkowo krótkim czasie, emisya obligacyi kolejowych doszła już do sumy 2,065.000 zł. świadczy o tem, że i ten dział pomyślnie się rozwija.

W dziale komunalnym emitowano w roku 1896 tylko 394.100 zł., a ogół będących w obiegu obligacyi komunalnych wynosił z końcem r. 1896 kwotę 3,699.800 zł. w. a.

Oddział ten wykazuje tedy za rok 1896 mniejszy obrót i mniej emisyi. Spodziewać się jednak należy, iż wobec uchwały Wysokiego Sejmu podwyższenia gwarancyi kraju dla pożyczek komunalnych do wysokości 15 milionów, szczególnie na cele kredytu włościańskiego, i wobec zmiany §§. 3 B., 36, 43, 44, 46, i 109 B. statutu bankowego w myśl żądań c. k. Rządu emisya obligów komunalnych odtąd raźniej postępować będzie.

Komisya nie wątpi, że Zarząd Banku krajowego dołoży wszelkich starań, ażeby z zachowaniem należytego bezpieczeństwa celu tego dopiąć; ale zarazem podnosi, że pomyślny obrót tej sprawy zawisł w pierwszym rzędzie od tego, czy biorący pożyczki, t. j. gminy i powiaty, ze sposobności uzyskania taniego kredytu będą korzystać chciały i umiały.

Czysty zysk za rok 1896 wynosi 146.889·37 zł., co czyni przeszło 7% od własnego kapitału 2,070.342·87 zł., gdyż procenta od ogólnego funduszu rezerwowego, który wynosił z dniem 31. grudnia 1896 — 462.300·58 zł. wpływały wprost do tego funduszu. W porównaniu z zyskiem brutto roku 1895. zysk brutto roku 1896 przewyższył takowy o 56.114·86 zł., ale na uszczuplenie tego zysku wpłynęły, obok większych odpisów, nadzwyczajna dotacya funduszu emerytalnego w kwocie 7.500 zł. i podwyższone o 7.458·68½ zł. koszta podatków, opłat stemplowych i należytości rządowych tak, że czysty zysk r. 1896 przewyższa czysty zysk r. 1895 o kwotę 35.007 zł. Znaczny ten zysk zasili w myśl postanowień §. 101. statutu fundusze Banku krajowego i umożliwi tem samem w przyszłości intenzywniejszą jeszcze działalność.

W uznaniu gorliwej, a tak skutecznej pracy Dyrekcyi Banku krajowego, przyznał Wydział krajowy obu Dyrektorom dodatki osobiste do pobieranych płac, każdemu w kwocie 2.000 zł. rocznie.

Komisya bankowa przyłącza się w całej pełni do pochlebnej oceny działalności Rady nadzorczej i czynności Dyrekcyi Banku krajowego przez Wydział krajowy, a zarazem podnosi pracę urzędników Banku krajowego, którzy nietylko obowiązki swe sumiennie spełniają, ale przejęci obywatelskimi celami tej instytucyi, wzrastające z każdym rokiem o tysiące spraw agendy Banku z uznania godną gorliwością i ścisłością załatwiają.

Sam oddział hipoteczny wykazuje w roku 1896 wzrost wpływów o 1.931 liczb.

Wobec tego stanu rzeczy, wobec wzrastającego znacznie czystego zysku i wobec w toku będącej regulacyi płac urzędników Wydziału krajowego, poleca Komisya także sprawę analogicznej regulacyi płac urzędników Banku krajowego przychylnej rozwadze Zarządu Banku i Wydziału krajowego.

Opierając się na powyższym szczegółowym wywodzie, stwierdza Komisya, że Bank krajowy jest czynnym we wszystkich działach, wskazanych mu statutem lub uchwałami Wys. Sejmu, że dawne oddziały bankowe są w pełnym rozwoju, a w nowych działach pracy bankowej zrobiono rozważnie obmyślane początki, po których w przyszłości pożytecznych wyników należy się spodziewać.

Komisya bankowa tedy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o Banku krajowym;
2. Sejm udziela Dyrekcyi Banku krajowego absolutoryum z rachunków za czas od 1. stycznia do 31. grudnia 1896.

Lwów dnia 12 lutego 1898.

Przewodniczący: *Marchwicki.*

Sprawozdawca: *Dr. Loewenstein.*

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.